

ЗВІТ
УПОВНОВАЖЕНОГО ІЗ ЗАХИСТУ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ В
ТАВРІЙСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ АГРОТЕХНОЛОГІЧНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО ЗА 2023-2024 н.р.

Звіт складений за підсумками роботи Уповноваженого із захисту державної мови у Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного за 2023-2024 навчальний рік. Враховано виконання основних завдань, що стоять перед Уповноваженим, а також висвітлено ключові проблеми та досягнення у сфері захисту і популяризації української мови.

У мовному аспекті у Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного за 2023-2024 навчальний рік було зроблено досить багато. Здебільшого акцент було зроблено на таких питаннях:

1. Моніторингові дослідження та контроль за розвитком і функціонуванням української мови. Проведено аналіз мовної ситуації в університеті, зокрема у освітньому процесі, адміністративній діяльності та комунікаціях. Результати моніторингу свідчать про достатній рівень використання української мови у всіх сферах університетського життя.

2. Доступ співробітників та здобувачів вищої освіти Університету до якісної мовної підготовки. Науково-педагогічні працівники мають доступ до електронних ресурсів наукової бібліотеки, а також користуються електронними версіями україномовних навчальних видань.

3. Зміцнення статусу та розвиток ділової української мови.

4. Формування цілісного українськомовного інформаційно-культурного простору.

5. Формування національно-патріотичного середовища вищої освіти Університету до якісної мовної підготовки.

Упродовж 2023-2024 навчального року у Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного було проведено низку заходів, до яких було долучено адміністрацію Університету, професорсько-викладацький склад, здобувачів вищої освіти тощо. Зокрема упродовж навчального року було організовано та проведено такі заходи:

1. Участь у нарадах та узгодження дій з Уповноваженим із захисту державної мови в Україні Т. Д. Кременем (упродовж року) <http://www.tsatu.edu.ua/nmc/upovnovazhenyj-iz-zahystu-derzhavnoji-movy-taras-kremin-sered-uchasnykiv-vchenoji-rady-tdatu-imeni-dmytra-motornoho/>.

2. Організація та проведення роз'яснювальної роботи на студентській раді університету щодо вимог дотримання Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» в освітньо-науковому та виховному процесах (вересень-жовтень 2023 р.).

3. Організація та проведення роз'яснювальної роботи з науково-педагогічним колективом щодо основних законодавчих норм використання державної мови в освітньо-науковій сфері (жовтень 2023 р.).

4. Проведення опитування науково-педагогічних представників та здобувачів освіти щодо дотримання мовного законодавства в освітньому процесі (грудень 2023 р., травень 2024 р.).

5. Забезпечення функціонування системи контролю за дотриманням мовного законодавства та реагування на звернення щодо порушень (упродовж року).

6. Надання консультативної та методичної допомоги щодо дотримання норм та вимог застосування державної мови співробітникам університету (упродовж року).

7. Співпраця з органами місцевої влади, громадськими організаціями щодо популяризації української мови в університеті та громаді (упродовж року).

8. Висвітлення інформації про нормативні документи та діяльність університету, пов'язану з виконанням Законів України «Про засади державної мовної політики», «Про забезпечення функціонування української мови як державної», листа Міністерства освіти і науки України від 01.02.2018 року №1/9-74 «Щодо застосування державної мови в освітній галузі» на офіційному сайті ТДАТУ (упродовж року)

9. Розробка та інформаційне наповнення на офіційному сайті ТДАТУ сторінки мовного омбудсмена (жовтень 2023 р.).

У квітні 2024 року було організовано серію зустрічей під назвою Мовний арсенал «Укрїнська мова як маркер національної ідентичності: від традицій до сучасності» <http://www.tsatu.edu.ua/nmc/movnyj-arsenal-ukrajinska-mova-jak-marker-nacionalnoji-identychnosti-vid-tradycij-do-suchasnosti/>

Відкрив Мовний арсенал із вітальним словом Уповноважений із захисту державної мови Тарас КРЕМІНЬ, наголосивши на винятковому значенні заходів із розвитку й популяризації української мови у протистоянні лінгвоциду на окупованих територіях. Він також нагадав про нормативні документи, які регулюють мовні процеси на рівні держави, та ознайомив із найновішими виданнями України, присвяченими дослідженням цих процесів у діахронічному та синхронічному вимірах.

Ректор ТДАТУ Сергій КЮРЧЕВ привітав усіх присутніх та наголосив, що заходи мовно-культурного спрямування є важливими для університету як релокованого закладу вищої освіти та дозволяють формувати у молодого покоління основи національної самоідентифікації та самосвідомості.

Зі словами привітання до всіх учасників мовного арсеналу звернулись також начальник відділу науково-методичного забезпечення підвищення якості освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» Галина КОЛОМОЄЦЬ; с.н.с. Інституту цифровізації освіти НАПН України, консультант Ради молодих учених при МОН України Аліса СУХІХ та мовний омбудсмен від студентського самоврядування у ТДАТУ Влада ШМАЛІЙ. Кожен доповідач розкрив роль мовно-культурної освіти в своєму секторі діяльності та наголосив на важливості поширення такої практики як у регіонах, так і в державі в цілому.

Мовний омбудсмен ТДАТУ Тетяна ШАРОВА ознайомила присутніх із тими кроками, які вже були зроблені нею на цій громадській посаді, та із запланованими заходами мовного спрямування, що відбуватимуться упродовж найближчих місяців на базі ТДАТУ.

Спікеркою першого дня Мовного арсеналу виступила Олена СЕМЕНОГ – д.пед.н., професор, завідувач кафедри української мови і літератури Сумського

державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка – із презентаційним виступом «Культуромовна особистість молоді у проєкції розвитку на засадах інфомедійної грамотності». У своїй доповіді спікерка торкнулась таких важливих сучасного функціонування української мови, як роль у національній самоідентифікації, інфомедійна грамотність, лінгвоцид та засоби його подолання. Разом із Наталією ПОНОМАРЕНКО, д-ром філософії, асистентом кафедри журналістики та філології Сумського державного університету, медіатренеркою спікерка розвінчувала найвідоміші фейки, пов'язані з мовним питанням, а також презентувала відео-, аудіо- та друковані проєкти здобувачів освітніх закладів різного рівня у м. Суми та в регіоні: «Відомі невідомі Суми», «Мовний форпост Сумщини» та ін.

Згідно з програмою Мовного арсеналу, науково-педагогічні працівники та здобувачі освіти протягом трьох днів долучатимуться до виступів фахівців з різних регіонів України, запланованих у межах академічного руху «Гостьовий професор» Вищої школи педагогічної майстерності. Підтвердженням актуальності теми Мовного арсеналу є той факт, що до урочистого відкриття доєдналися і педагоги відокремлених структурних підрозділів ТДАТУ: Василівського, Оріхівського, Новокаховського, Мелітопольського фахових коледжів, Уманського гуманітарно-педагогічного фахового коледжу імені Т.Г. Шевченка, викладачі й здобувачі освіти Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка. Це дозволяє науково-педагогічним працівникам та студентам ТДАТУ відчувати свою єдність із колегами інших регіонів України, навіть перебуваючи на значній відстані, відчувати свою «включеність» у процеси загальнонаціонального і державного значення.

18 квітня 2024 р. у Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного в рамках Мовного арсеналу «Українська мова як маркер національної ідентичності: від традицій до сучасності» відбулася друга зустріч. Захід організований мовним омбудсменом університету, доктором філологічних наук, професором Тетяною ШАРОВОЮ за підтримки ректора ТДАТУ Сергія

КЮРЧЕВА <http://www.tsatu.edu.ua/nmc/u-mezhah-druhoho-dnja-movnoho-arsenalu-vidbuvsja-prezentacijnyj-vystup-mahija-slova-i-movna-svidomist-narodu/>.

На початку зустрічі ректор ТДАТУ Сергій КЮРЧЕВ привітав усіх присутніх, вказавши на важливі ролі мови у житті кожного українця. Він підкреслив, що події сьогодення в Україні свідчать, що лише в єдності – сила українців, в усвідомленні своєї унікальності, культурного багатства, історичної місії. Ректор Університету вказав на те, що Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного робить усе можливе, щоб формувати в наших викладачів та здобувачів освіти традиційні цінності українців, поглиблювати комунікативні вміння й навички державною мовою, плекати любов до своєї країни та своєї нації. Станом на сьогодні ТДАТУ імені Дмитра Моторного продовжує залишатись культурно-освітнім хабом і для мелітопольців, а тепер уже й запоріжців, і для громадян з усієї України.

Професор, мовний омбудсмен ТДАТУ Тетяна ШАРОВА виступила модератором зустрічі та з гордістю зазначила, що у ТДАТУ працюють та навчаються справжні патріоти України. Її модерування супроводжувалось яскравою графічною презентацією, яку вона вміло вмикала для візуального наповнення заходу певним контентом.

На Мовному арсеналі була присутня доктор філологічних наук, професор, голова Національної комісії зі стандартів державної мови (2020-2022 рр.), професор Національної академії служби безпеки України Оріся ДЕМСЬКА, яка звернулася до учасників заходу із вітальним словом. Також слова-звернення лунали на адресу учасників Мовного арсеналу від доктор філологічних наук, професора Економіко-гуманітарного університету у Варшаві (Польща) Яна КАПРАНОВА та завідувачки кафедри філології та мовної комунікації НТУ «Дніпровська політехніка» Ксенії ТАРАНЕНКО, яка представила власне бачення мови в сучасному просторі. Запрошені гості під час відкриття другого заходу Мовного арсеналу наголосили на важливості мови у суспільстві.

Спікеркою другого дня виступила Валентина БІЛЯЦЬКА, докторка філологічних наук, професорка кафедри філології та мовної комунікації

Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», представивши академічній спільноті власний презентаційний виступ «Магія слова і мовна свідомість народу». Вона акцентувала увагу на значенні слова, нагадала про історію виникнення української мови та її притиснення з боку влади у пізні часи, а також вказала на магії слова, зокрема через заклинання. Зупинилася пані Валентина і на сьогоденні, коли, починаючи з 2000-х років було прийнято ряд законів та нормативних актів щодо витіснення української мови із вжитку у деяких регіонів України.

23 квітня 2024 р. відбулося завершення мовного арсеналу «Українська мова як маркер національної ідентичності: від традицій до сучасності», який проводився з ініціативи мовного омбудсмена ТДАТУ Тетяни ШАРОВОЇ за підтримки ректора університету Сергія КЮРЧЕВА <http://www.tsatu.edu.ua/nmc/u-mezhah-movnoho-arsenalu-tdatu-vidbuvsja-prezentacijnyj-vystup-olhy-derkachovoji-vchytelky-aktorky-naukovyci-feminityvna-istorija-ukrajinskoji-movy/>.

На початку заходу ректор ТДАТУ, професор Сергій КЮРЧЕВ підкреслив, що висока зацікавленість аудиторії у тих питаннях, які розглядаються на арсеналі, долученість представників закладів освіти з різних куточків України свідчить про живу потребу пізнавати своє. Він висловив сподівання, що проведення щорічного мовного арсеналу стане доброю традицією в університеті нескореного півдня.

Зі словами привітання до всіх учасників заходу звернулася Оксана ФЛАТОВА, професорка, завідувачка кафедри журналістики, реклами та PR-технологій Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (м. Миколаїв), визначивши, що саме мова є кодом розрізнення «свій» – «чужий». А українська мова – це наш національний код, який допомагає нам у самовизначенні.

Освітній омбудсмен України Сергій ГОРБАЧОВ наголосив на важливості розвивати комунікативну та культурну компетентності в руслі національних цінностей, оскільки саме на викладачів ТДАТУ накладається місія вертатись на деокуповані території та відновлювати українську освіту там.

Заступник директора ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», професор Юрій САФОНОВ у привітальному слові відзначив, що Мовний арсенал – це важливий пласт української національної свідомості, що враховує і мовознавчі аспекти, і традиції та звичаї, світоглядні особливості нашого народу, історичні аспекти, літературну класику тощо. Саме у цій багатогранності ми озброюємось необхідними знаннями й навичками.

Спікеркою третього дня мовного арсеналу стала Ольга ДЕРКАЧОВА – д.філол.н., професорка кафедри педагогіки початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника – із презентаційним виступом «Вчительки, акторки, науковиці: фемінітивна історія української мови». На конкретних прикладах із літератури, історії української культури, періодики XIX-XX ст. доповідачка простежила процес формування та використання фемінітивів у діахронічному зрізі, їхнє входження в сучасний обіг в офіційно-діловому, публіцистичному, науковому й звичайному побутовому стилях як спосіб відродження традицій українського мовознавства в постколоніальний період існування держави.

Захід проводився в межах академічного руху «Гостьовий професор» Вищої школи педагогічної майстерності ТДАТУ та об'єднав академічну спільноту з різних закладів освіти: Василівського, Оріхівського, Новокаховського, Мелітопольського фахових коледжів, Уманського гуманітарно-педагогічного фахового коледжу імені Т.Г. Шевченка, Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» та ін.

Наприкінці зустрічі Мовний омбудсмен ТДАТУ, професор Тетяна Шарова, яка виступала модератором впродовж усіх зустрічей, подякувала учасникам і гостям заходу. Вона зазначила, що не дивлячись на повномасштабну війну, українці щодня демонструють свою відданість Батьківщині. На захід були запрошені поважні гості, фахівці-філологи, що мають науковий ступінь доктора наук, а це свідчить про високий рівень заходу на всеукраїнському рівні. Під час фінального виступу модераторки було наголошено на потужній команді однодумців, що дозволяє

спільно творити історію нашого народу, зберігати традиції та активно рухатися вперед. Організатори виказали надію, що проведення подібних заходів у ТДАТУ стане доброю традицією.

Подібні потужні заходи дозволяють суттєво зміцнити статус української мови, сформувати цілісне українськомовний інформаційно-культурний простір, сформувати національно-патріотичне середовище вищої освіти Університету та надати здобувачам освіти якісну мовну підготовку.

Перспективи роботи мовного омбудсмена у 2024-2025 н.р.:

1. Організувати та провести у 2024-2025 н.р. мовні курси для здобувачів освіти ВСП (здобувачі коледжів).

2. Долучитись до організації науково-методичної конференції «Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти».

3. Запровадити у ТДАТУ творчий конкурс «Мовні барви» (здобувачі вищої освіти) та розробити Положення про Конкурс.

4. Організувати та провести у 2024-2025 н.р. мовні курси для педагогічних працівників ВСП (викладачі коледжів).